

Иван Рајовић

О књизи *После потопа* Ивана Новчића

ПОЕТСКИ ДОКУМЕНТАРИЗАМ ИЛИ ОПЕСНИЧЕЊЕ РЕАЛНОГ

Свестан, ваљда, да задовољавајуће дефиниције онога шта поезија јесте нема, нити ће је бити, велики део времена сам потрошио трагајући за оним што би најприближније могло да задовољи моју знатижељу и послужи као инстант решење или поштапалица за овакве и сличне прилике. И тако сам дошао до мени врло прихватљивог и примереног мојим захтевима и чулима *даје поезија само игра у језику нинашта изван тога упућена*.

Заправо, схватио сам да сам се у авантури бављења поезијом, а и она мноме, углавном придржавао ове мантре и пре него што сам је нашао и

упамтио у облику који сам дао на увид. Чак бих могао да кажем да сам се читавим бићем трудио да све што напиша姆 пре и после свега буде у складу са овим правилом које дефинише поезију и издаваје је из корпуса осталих уметности и других зајебанција. Али проблем је био у томе, а проблеми се увек појаве кад се чини да је све у најбољем реду, у томе што сам све време негде у подсвести, а и над, осећао свраб потребе да та стихосложна магија говора и језичка вратоломија нешто и каже, поручи, сугерише и испровоцира, а не да остане на реченом, односно да буде само играрија која доноси нова значења већ овешталим и до зла бога излизаним, израубованим, отрцаним и као сапун уминијатуреним речима и синтагмама чији нам се првобитни смисао одавно отргао из меморије, ако смо га икада имали. Чинило ми се сврсисходним, чак бих могао рећи, нужним, да у времену у којем јесмо свака уметничка творевина мора, или би требало, да на нешто упућује, да у складу са својом улогом у међуљудској комуникација злоупотреби ту своју моћ и буде на страни добра у околностима свеколиког зла и хаотичног апсурда. Да бар покуша да буде зов који ће читаоца пробудити из летаргије и натерати да се, ако ништа друго, дубоко замисли над светом и себи у њему. Е, то је оно што у најкраћем карактерише песме у књизи *После потопа* Ивана Новчића.

Визуелни садржаји, којима се не може оспорити да су поетске творевине, истовремено су и опомене, мантре и најсликовитији прикази стварности која нас притиска, гуши и спутава да живимо бар приближно ономе како то захтева један цивилизовани приступ том феномену који се животом зове.

И, мада и сам на једном месту каже, исповедајући се пред самим собом, како је на почетку ове литерарне пустоловине био склон наивном наративу, што би могло да подразумева песмуљке лишене претераних уметничких натруха и компонената, али искрене, Новчић је дошао до оног стадијума који се, бар по мени, може сматрати суштином и крајњим дometom поетског исказа. Његове песме, бар на први поглед, нису закукуљене и на same себе упућене језичке слагалице, метафизичке заврзламе или аутоматска надреална

или постмодернistička бунцања после чијег ишчитавања изостаје чак и оно најбесмисленије од свих питања: шта је песник хтео да каже, јер је јасно да нит је хтео, нит је ишта рекао. Новчићеве песме су својеврсни рапорти, или извештаји из свакодневице, речени употребљивим и свима нам добро знаним језиком, оголјене а зналачки одабране и сведене сличице злехудог нам живота који нас гуши уместо да нас подстиче на лет и све оно што лет чини чаробним и свепрожимајућим доживљајем. Али, будући да се ради о потопу и времену после потопа, који није само метафора, већ у великој мери и фактичко стање широког спектра надошлих супстанци и мање материјализованих творевина, поменути лет ћемо да преиначимо у пливање. А кад се помене потоп прва асоцијација која се намеће јесте митски Ноје, утемељивач свега овога што је уследило после, када се вода повукла, а Арка са примерцима знаног нам живућег материјала, допловила до Арапата. И мада овом митском кустосу и колекционару семенки и оживотворених примерака одуховљеног мртвила дугујемо све ово што видимо и доживљавамо, могло би се рећи да је, актуелним речником казано, Ноје би само оновремена битанга, могул који је имао јахту у коју је могао да убаци примерке живота по сопственом нахођењу, водећи их у живот после живота, односно после потопа, и остављајући све остало да неповратно потоне и нестане из реалног живота и сећања.

И колико год била набијена митолошким значењем ова легенда је врло реалистична, чак би се могло рећи судбинска и циклична као неминовност природних законитости. Али оно што није очекивано, нити логично, мада се не може рећи да није природно, јесте потоп безума, примтивизма, простоте и зла, фекални потоп обезљуђеног елитизма који прети да запуши сваку пору цивилизације и заувек прогута и онај минимум људскости који смо неговали као пламиčак свеће на опелу, или смо бар желели да верујемо да постоји.

Новчићеве песме су минијатуре глобалног суноврата којима се нема шта додати, нити на било који начин кориговати и оне функционишу само такве какве јесу, на момента болно сурове, убитачно отрежњујуће,

саркастичне али истовремено и фактичке и фактографске реминисценције са поентом, које остају као својеврсни запис о времену садашњем и тренутку потопа, односно постпотопског нишавила.

Новчић не тражи теме за своје песме у имагинацији, машти и ирационалном свету свог подсвесног или несвесног, не, он је схватио да је оно што животом називамо много инспиративније, ирационалније и луђе и то је тај мајдан из којег он вади мотиве и претаче их у песме не устручавајући се да нам јасно, да јасније не може бити, саопшти да је све о чему пише доживео, проживео или још увек проживљава. Стане после потопа може да подразумева повратак у пређашње стање, али истовремено и потоп као трајнију глаголску и фактичку радњу, односно пустош или доминацију свега онога што је потоп донео. Углавном, догађаји из Новчићевих казивања су се заиста дододили, „јунаци“ његових песама су стварни ликови, неретко чак и много стварнији од оних које сматрамо случајним учесницима наше комуникације са околином, време је очигледно ово у којем јесмо, тако да се Новчићева књига доживљава као лирска хроника овог тренутка цивилизацијског успона, или пада, као опомена, као прекор или као осуда и „прст у око“ онима који су чињењем или нечињењем довели свет, а нарочито овај његов део, у стање катаклизмичког суноврата.

Избегавајући нејасноће и песничке слике зарад самих себе, као и многе друге „украсе“ и додатке који замагљују суштину песничког исказа шљаштећи новим, а неретко несхватљивим значењем, Новчић нам јасно, да јасније бити не може, ставља на увид рукохват свог, а и нашег, света, и сопственог доживљаја истог. Зато је „После потопа“ материјал који ће своју праву и пуну вредност имати тек после катаклизме, кад се докопамо копна, ако се то икад дододи.

Дакле, општа карактеристика ових песама јесте да су оне сведене, минималистички упрошћене и дотеране, ничим сувишним оптерећене и вешто завршене или запечаћене значачки осмишљеном и донесеном поентом.

Једноставно речено, поезија која садржи све оне елеменете који је чине озбиљном, до највиших дometа доведеном и, што не рећи – великом, како у занатском тако и у тематском смислу.

Заправо, Иван Новчић је својим новим песмама, односно новом књигом, показао да је један од ретких песничких гласова, а и умова или безумова, који се усудио да пропева и проговори, да свој песнички глас, био он крик или вапај, вине над потопом из саме сржи окупационог ентитета који се топи као сладолед и из часа у час трансформише у нове значењске и фактичке творевине сходно ономе што сам појам транзиције подразумева, али и злехуде судбине која овај народ вековима прати. Тај и такав излет у онострano, односно избегавању од стране етаблираних песничких појава одређено и прећутно (а може бити и декларативно) успостављена навика, Новчићу омогућава статус који је успео својим досадашњим радом да стекне, а то је, ваљда, једина одредница коју нико сам себи не може да „налепи“, то је нешто што се заслужи или не заслужи, што јеси или ниси, а зове се режимски песник, односно нережимски. Новчић је у овој другој категорији. А да би се докопали овог статуса, једног или другог, сходно својим афинитетима и стилу пливања у потопу, многи су склони различитим махинацијама, дисциплинама и самоопредељењу. Јер, могло би се рећи, шта је часније него бити режимски писац (песник), не залазити тамо где „јебе ђаво“, не чаккати мечку..., већ писати о ономе што не боде очи, не тражи преиспитивање, информативне разговоре, забрану и елиминацију из литерарних кружока и такозване јавне сцене, бити признат од режимских „зналаци“, етикетиран као такав и обасут свим оним почастима и привилегијама које један прави, поштени режимски писар заслужује.

Новчић је имао ту срећу да није морао много и напорно да ради на свом имицу нережимског песника, будући да живи и ствара у средини у којој су ови други, дакле режимски, озваничени, институционализовани и патентирани као такви, режимски, тако да сви они који немају такву декларацију уз име и опус, имају се сматрати нережимским. Е, сад, има оних

који се само сматрају, или их тамо где треба сматрају, а има и оних који се здушно труде да стечени статус оправдају својим делом. То их, засигурно, неће учинити писцима библиотеке, академицима, уредницима у подобним институцијама и гласилима. члановима којекаквих жирија и слводобитницима награда, повеља, плакета и кеша, неће их учинити миљеницима такозване националне елите и националним херојима првог степена по критеријумима члanova одбора за преиспитивање националног хероизма у литератури, то им неће омогућити чак ни колико-толико подношљив живот, али ће им га, мислим живот, значајно и неизбежно загорчати. Јер не бити режимски писац, као својеврсни вид списатељске непослушности, носи све оне бедастоће којима један режим може да понизи, казни и жигоше сина разметнога и неуподобљенога. А писац, нережимски, већ заведен (административно) као такав, и нема куд него да буде то што јесте и да пева онако како му његова нережимска савест налаже, а дуг према себи и својим читаоцима захтева. Е, то је заправо оно о чему пева Новчић и то је оно због чега ће ова књига, као и њен аутор, остати упамћена, не толико због жеље да се нешто промени, већ због инсистирања на томе да се буде свој, да се додирне недодирљиво, да се пева о ономе што је актуелно и да се маршира усупрот, што је, колико знам, суштина поезије, а нарочито добре као што је ова - упућена читаоцима као порука у боци ношена таласима небиблијског, катаклизмичког и депоетизованог потопа у којем јесмо и из којег ће, можда, да испливају праве и осведочене вредности и њихови носиоци, а можда и неће. Али захваљујући Новчићу и њему сличним, сећање на ово што јесте остаће да траје за оне који долазе после нас, ако дођу. А има ли већег признања за песника и има ли значајније сврхе од тога? Нема, наравно, ни у потопу, а ни после њега.

Иван Рајовић
У Краљеву, 3. августа, 2018.

15.12.2018.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRAT